

REPRO

Vaid 30–40 cm kõrgune 'Silberprinzesschen' sobib hästi kiviktaimlasse.

Pooltäidisöieline 'Schwabengruss'.

Eriti ilusate täidisõitega 'Eisstern'.

'Gruppenstolz' õitseb rikkalikult ja moodustab 60 cm kõrgusi kompaktsed puhmikuid.

Armastusväärased HÄRJASILMAD

Tänu intensiivsele aretustööle on härjasilmade sortiment oluliselt suurenenud, mis võimaldab neid varasemast märksa mitmekülgsemalt kasutada.

Härjasilmad võivad olla püsilillerühmas tagasihoidlik partner paljudele muudele liikidele, tõstes neid paremini esile ning olles vahendajaks erinevatele värvustele. Aga on ka sorte, mis oma huvitava värvi ja vormiga nõuavad endale täit tähelepanu. Härjasilmad õitsevad alates juunist-juulist kuni septembri lõpuni.

Harilik härjasilm (Leucanthemum vulgare)

On kirjalikke andmeid, et teda kasvutati kultuurtaimena aedades juba 17. sajandil. Tänapäeval see liik enam aiataimena olulist osa ei mängi, küll aga on tuntud paljud temast aretatud sordid.

Vana, kuid endiselt soositud on 60–70 cm kõrguseks kasvav 'Maikönigin'. Väga rikkaliku õitsemisega paistab silma tumeroheliste sulgjate lehtedega 60 cm kõrgune 'Filigran'.

Vaid 20–30 cm kõrguseks jäävad 'White Knight' ja 'Snow Lady'. Mõlemad soovitatakse kiviktaimlasse ja potililleks.

Seemnetega paljundatavate sortide kõrval on mõned, millest saab sordiehtsaid järglasi vaid vegetatiivse paljundamisega. Selliste hulka kuuluvad suureöieline ja seisukindel 50 cm kõrgune 'Maistern' ning huvitavate spaatlikujuliste keelõitega 'Löffelstiel'. Veel möödunud sajandi keskpaiku tunti ka mitmeid hariliku härjasilma täidisöielisi sorte, praegu neid enam ei pakuta.

Kõik härjasilmad on suhteliselt lühiealised taimed, mõne aasta järel vajavad nad uuendamist-noorendamist külvi või jagamise teel. Nad eelistavad lahjemat mulda, liiga rammusas maas manduvad nad kiiremini.

Suureöieline härjasilm (L. x superbum)

Tema aretamisel on peamist rolli mänginud Püreneedest pärit suur härjasilm (*L. maximum*) ja Portugalis kasvav *Chrysanthemum lacustris*.

Esimene hiigelsuurte õitega sort 'Perfection' ilmus müügilettidele 1895. aastal Saksamaal. Enamik 20. sajandil aretatud sortidest on ikka veel turul, mis annab tunnistust aretustöö kõrge tasemest. Tänapäeval pääsevad uued sordid ainult siis löögile, kui nad pakuvad tõepoolest midagi erilist.

Ka selles rühmas on nii generatiivselt (seemnetega) kui vegetatiivselt paljundatavaid sorte. Viimasel ajal on näha suundumust seemnetega paljundatavate poole.

Lihtöielistest seemnetega paljundatavatest sortidest on ilmselt kõige tuntum lumivalgete suurte õitega 'Polaris', mis kasvab kuni 120 cm kõrguseks. Armastatud on ka umbes 100 cm kõrgune säravvalgete suurte õitega 'Alaska'. Väga hinnatud on aastakümneid turul püsinud 30–40 cm kõrgune 'Silberprinzesschen', mida meelsasti kasutatakse kiviktaimlas.

Nimetatud sorte on lihtne kasvutada. Kuna tegemist on valgusidanejatega, kaetakse külvid vaid kergelt mulda või vermikuliidiga. Kevadine külv tagab taimede korraliku arengu suvel ning hea õitsemise järgneval aastal. Ka juunist augustini pole külviks veel lootusetult hilja.

Pikem iga ja eriti suured õied

Täidis- ja pooltäidisöielisi sorte on seni valdavalt paljundatud vegetatiivselt. Praegu püüeldakse aga selles suunas, et neidki saaks seemnetega paljundades sordiehtsana säilitada.

Üks tuntuimaid saavutusi selles valdas on 60–70 cm kõrgune 'Snowdrift', mille seemikute seas on suur protsent täidisöielisi taimi. Õied on kreemikad, läbimõõt 6–7 cm. Sort sobib peenrale, tugevate varte tõttu ka lõikelilleks. Selle suuna aretised on veel 'Exhibition', 'Zusanna' ja 'Marbecker Riesen'.

Kuigi üldiselt on härjasilmad piiratud elueaga, on ka teistest märksa pikaealisemaid sorte. Nende hulka kuulub vegetatiivselt paljundatavate rüh-